

ผลของการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงต่อภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสุข และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

นิชดา สารถวัลย์แพศย์* วณิดา ชวเจริญพันธุ์** พริยลักษณ์ ศิริสุภลักษณ์***

บทคัดย่อ

ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นระบบที่สถาบันการศึกษาพยาบาลนำมาใช้ในการดูแลนักศึกษาเพื่อให้เป็นพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสุขและจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 179 คนที่ผ่านการฝึกภาคปฏิบัติวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยก่อนและหลังฝึกภาคปฏิบัติ ด้วยสถิติ Dependent t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของนักศึกษาหลังฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลด้านแรงจูงใจ สร้างความไว้วางใจ ตกผลึกทางความคิดและคิดอย่างเป็นระบบ สูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) การทำงานเป็นทีมของนักศึกษาหลังฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล สูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสุขของนักศึกษา ก่อนและหลังฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 4) จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาหลังฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล สูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงหลังการฝึกปฏิบัติงานวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล ส่งผลให้นักศึกษาก่อเกิดสมรรถนะภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีมและจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสุข จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง

* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จังหวัดนนทบุรี, E-mail: nichada@bcnnon.ac.th

** วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จังหวัดนนทบุรี

*** วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี กรุงเทพฯ

The impact of using nurse preceptor system for nursing students on leadership, team work, happiness and humanized care in Nursing Administration Practicum

Nichada Santwanpas* Wanida Chawajaroenpan** Piriyalux Sirisupluxa***

Abstract

Nurse preceptor system is an important strategy to prepare nursing students to become professional nurses. The purpose of this quasi-experimental research was to compare leadership, teamwork, happiness and humanized care of nursing students by nurse preceptor system in Nursing Administration Practicum of Boromarajonani College of Nursing, Changwat Nonthaburi. A total of 179 students of 4th year undergone the Nursing Administration Practicum in 2016 completed the questionnaire. Data were analyzed by using mean, SD and Dependent t-test.

The research finding revealed that:

1. Leadership domain among nursing students after nursing administration practicum showed that leadership drive, building trust, thinking crystallization and systematic thinking were statistically significant higher than before ($p < .01$).
2. Team working domain among nursing students after nursing administration practicum was significantly higher than before ($p < .01$).
3. There was no statistically significant difference between the nursing students before and after nursing administration practicum in the happiness domain in learning.
4. Humanized care among nursing students after nursing administration practicum was significantly higher than before ($p < .01$).

Using nurse preceptor system in Nursing Administration Practicum subject significantly improved nursing students' ability in developing leadership competency, team working and humanized care.

Keywords: leadership, team work, happiness, humanized care, nurse preceptor system

* Boromarajonani College of Nursing, Changwat Nonthaburi, E-mail: nichada@bcnon.ac.th

** Boromarajonani College of Nursing, Changwat Nonthaburi.

*** Boromarajonani College of Nursing, Bangkok.

บทนำ

การศึกษาพยาบาลเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีต้องมีสมรรถนะเชิงวิชาชีพ เป็นพยาบาลวิชาชีพที่สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้ตามขอบเขตของวิชาชีพอย่างปลอดภัย สามารถให้การพยาบาลแก่ผู้ใช้บริการทุกช่วงวัย ทั้งที่สุขภาพดีและเจ็บป่วยในสถานบริการทุกระดับ มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลที่ไม่ซับซ้อน ในการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การให้การพยาบาลผู้ที่เจ็บป่วยทั้งในภาวะเฉียบพลันเรื้อรัง มีความรับผิดชอบ เป็นผู้ร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานอย่างต่อเนื่องเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา จะต้องมีสมรรถนะพยาบาลวิชาชีพทั่วไป เพื่อให้เกิดการ เตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีมเป็นสมรรถนะที่สำคัญในการปฏิบัติงาน เป็นผู้นำทีมงานการพยาบาลภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงสามารถทำงานร่วมกับทีมการพยาบาลและทีมสหสาขาวิชาชีพได้ ทั้งภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม สภาการพยาบาลได้กำหนดให้เป็นสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2552 สมรรถนะที่ 4 สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ การจัดการและการพัฒนาคุณภาพ โดยมีความรู้ในทฤษฎีภาวะผู้นำการทำงานเป็นทีม ทฤษฎีการบริหารเบื้องต้น สามารถใช้ความรู้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมในทีมการพยาบาลและทีมสหวิชาชีพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีมได้ รวมทั้งความสามารถในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์¹

ภายใต้กระบวนการทัศน์ของการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันพบว่า มีนักศึกษาเพียงบางส่วนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องดำเนินการทุกวิถีทางที่จะช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้น สำหรับนักศึกษาพยาบาลที่ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและกระทบต่อการดำรงชีวิตและการเรียน ความแตกต่างของวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยหนึ่งที่นักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความเครียดที่เกิดขึ้นจากการเรียนอาจมีระดับความเครียดหรือความทุกข์ในการเรียนที่แตกต่างกัน นักศึกษาบางคนต้องพักการเรียน ลาออก หรือรุนแรงถึงขั้นทำร้ายตนเองถึงแก่ชีวิต เนื่องจากขาดความสุขในการเรียน² การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสุขและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ มุ่งเน้นการเรียน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเฉพาะภาคปฏิบัติซึ่งต้องปฏิบัติจริงกับผู้ป่วยและมุ่งให้บริการผู้ป่วยและครอบครัวแต่ละเลยการดูแลตนเอง นักศึกษาจำนวนหนึ่งมีปัญหาสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น มีภาวะวิตกกังวลและภาวะเครียด ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสุขของนักศึกษา ประกอบกับเนื้อหาวิชาของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตที่ยากและการฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วยส่งผลกระทบต่อก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิต ทำให้นักศึกษามีความเครียดได้ง่าย และอาจมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล ความสุขเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งถึงความพร้อมในการปฏิบัติงาน เป็นการประเมินความรู้สึกความชื่นชอบชีวิตโดยรวมและประสบการณ์ของแต่ละคน³

การสร้างความสุขในการทำงาน จะทำให้เกิดประโยชน์แก่บุคลากรและองค์กร ให้ดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม เกิดความรู้สึกว่าตนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าที่สำคัญต่อองค์กร มีสัมพันธภาพที่ดีในหมู่เพื่อนร่วมงาน มี

แรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและองค์กรและมีจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ให้บริการดูแลเอาใจใส่ประจวบจิตมิตร ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณก่อให้เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ โดยยึดหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา คือความปรารถนาดีต่อกันและกัน มีความห่วงใยและเอื้ออาทร กรุณา คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันและกัน มุทิตา คือ การชื่นชมยินดีซึ่งกันและกัน การพลอยยินดี และ อุเบกขา คือ การวางใจเป็นกลางในผลของการกระทำด้วยเหตุและผล⁴ นักศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่นอกจากจะเป็นคนเก่งแล้วจะต้องเป็นคนดีและมีความสุขด้วย ดังนั้น การส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความสุขจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะส่งเสริมให้เกิดพลังในการศึกษาและทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในชีวิต⁵

ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงเป็นระบบที่พยาบาลวิชาชีพผู้มีความชำนาญทางการพยาบาลสาขาใดสาขาหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ฝึกฝนผู้อ่อนประสบการณ์ให้เป็นผู้มีความสามารถตามเป้าหมายด้วยกระบวนการปฏิบัติหน้าที่ที่ต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในการประกอบวิชาชีพได้ หรือพยาบาลประจำการที่มีความชำนาญด้านการปฏิบัติการพยาบาลและมีความเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักศึกษาพยาบาลหรือพยาบาลที่มีประสบการณ์มากกว่าสามารถเป็นแบบอย่างของวิชาชีพ สอนและชี้แนะแนวทางแก่ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าได้ด้วย⁵

ลักษณะวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล เป็นวิชาที่มีรูปแบบการฝึกปฏิบัติงานไม่เหมือนวิชาทางการพยาบาลอื่นๆ เนื่องจากนักศึกษาต้องฝึกปฏิบัติงานบทบาทหัวหน้าแอร์ หัวหน้าทีม สมาชิกทีม จากการประเมินผลการ

จัดการเรียนการสอนนักศึกษาพยาบาลปีการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการศึกษาเป็นการเตรียมความพร้อมนักศึกษาเพื่อการพัฒนาเป็นพยาบาลใหม่ในอนาคตทั้งด้านความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาล คุณลักษณะส่วนบุคคล ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ภาวะผู้นำ ความสามารถในการปรับตัวและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี จัดการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยนำระบบพยาบาลพี่เลี้ยงมาใช้ ทำหน้าที่ในการสอน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน รวมทั้งให้คำปรึกษาถ่ายทอดทักษะแก่นักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาสามารถปรับตัวตอบบทบาทภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสุขในการทำงานและจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องผลของการใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยงต่อภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสุข และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสุข และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ประชากร คือนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี จำนวน 269 คน

กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2558 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนิจังหวัดนนทบุรี ที่เรียนวิชาการบริหารการพยาบาลภาคทฤษฎี ภาคการศึกษาที่ 1 และผ่านการฝึกภาคปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต พื้นที่สถาบันโรคทรวงอก จำนวน 179 คน โดยใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้คู่มือการเป็นพยาบาลที่เลี้ยงและแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามสมรรถนะภาวะผู้นำ ตามกรอบแนวคิดของ Bennis⁶ ของ เรมวลดันท์ศุภวัฒน์ และ อรอนงค์ วิชัยคำ⁷ มีคำถามทั้งหมด 45 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการทำงานเป็นทีม ตามกรอบแนวคิดของอิจนรา สืบสงค์⁸ มีคำถามทั้งหมด 60 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความสุข ของกรมสุขภาพจิต⁹ มีคำถามทั้งหมด 15 ข้อและส่วนที่ 5 แบบสอบถามจิตบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สถาบันพระบรมราชชนก มีคำถามทั้งหมด 12 ข้อ

แบบสอบถามทั้งหมดได้ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเท่ากับ 0.91 และวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นกับนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ชั้นปี 4 ที่ศึกษาในหลักสูตรเดียวกันจากวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 30 ราย โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92, 0.96, 0.82 และ 0.83 ตามลำดับ

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม

การวิจัยนี้ ผ่านการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยของคณะกรรมการจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนิจังหวัดนนทบุรี ครั้งที่ 1/2558

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจคุณภาพแล้วไปขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนิจังหวัดนนทบุรี เมื่อได้รับการรับรองจริยธรรมแล้ว นำไปเก็บข้อมูลกับนักศึกษา
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ทั้งก่อนและหลังฝึกภาคปฏิบัติ
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน จากนั้นจึงนำมาลงรหัส เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1. วิเคราะห์ภาวะผู้นำการทำงานเป็นทีม ความสุข และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา ก่อนและหลังการปฏิบัติงานด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสุขและจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษา ก่อนและหลังฝึกภาคปฏิบัติ ด้วยสถิติ Dependent t-test

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสุขและจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่า คะแนนรวมภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์

หลังฝึกปฏิบัติสูงกว่าก่อนฝึก มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนรวมด้านความสุข พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนรวมของภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีม ความสุข และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงาน

ข้อความ	ก่อนการฝึก		หลังการฝึก		t-test	df	p-value
	Mean	S.D	Mean	S.D			
1. ภาวะผู้นำ	118.90	10.97	123.24	11.68	-4.57	178	.0001***
2. การทำงานเป็นทีม	185.17	20.09	190.58	23.05	-3.39	178	.0001***
3. ความสุข	42.53	3.66	42.90	4.39	-1.33	178	.1849
4. จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์	39.51	4.58	41.24	5.03	-4.53	178	.0001***

*** $p < .001$

ภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาลด้านต่างๆก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลโดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่า ภาวะผู้นำด้านแรงขับ สร้างความไว้วางใจ ตกผลึกทางความคิด และ

คิดอย่างเป็นระบบมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาลด้านต่างๆก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงาน

ข้อความ	ก่อนการฝึก		หลังการฝึก		t-test	df	p-value
	Mean	S.D	Mean	S.D			
1. แรงขับ	23.23	3.11	24.26	3.2	-3.8946	178	.0001***
2. ความฉลาดทางอารมณ์	23.86	2.68	23.45	2.99	1.6696	178	.096
3. การสร้างความไว้วางใจ/ช่วยเหลือผู้อื่น	24.12	2.63	24.87	2.67	-3.0262	178	.002**
4. การตกผลึกความคิด	22.23	2.81	23.69	2.83	-5.8258	178	.0001***
5. การคิดอย่างเป็นระบบ	22.22	2.94	23.61	3.05	-5.6653	178	.0001***

** $p < .01$, *** $p < .001$

การทำงานเป็นทีมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การทำงานเป็นทีมของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงาน

ข้อความ	Mean	S.D	t-test	df	p-value
การทำงานเป็นทีม					
ก่อนการฝึก	185.17	20.09	-3.39	178	.001**
หลังการฝึก	190.58	23.05			

** $p < .01$

ความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงาน

ข้อความ	Mean	S.D	t-test	df	p-value
ความสุข					
ก่อนการฝึก	42.53	3.66	-1.33	178	0.184
หลังการฝึก	42.90	4.39			

จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยใช้ระบบพยาบาลพี่เลี้ยง พบว่า ทั้งด้านจิตบริการ การคิดวิเคราะห์และการมีส่วนร่วม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงาน

ข้อความ	ก่อนการฝึก		หลังการฝึก		t-test	df	p-value
	Mean	S.D	Mean	S.D			
1. จิตบริการ	20.79	2.23	21.36	2.55	-2.74	178	.006**
2. การคิดวิเคราะห์	9.11	1.60	9.76	1.66	-4.71	178	.0001***
3. การมีส่วนร่วม	9.61	1.49	10.12	1.51	-3.90	178	.0001***

** $p < .01$, *** $p < .001$

อภิปรายผล

ภาวะผู้นำ การทำงานเป็นทีมและจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล โดยใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยงพบว่า หลังการฝึกปฏิบัติสูงกว่าก่อนการฝึก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ว่า ปีการศึกษา 2558 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีจังหวัดนครพนม จัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยง เมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติงาน สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาพยาบาล เนื่องจากระบบพยาบาลที่เลี้ยงมุ่งเน้นให้พยาบาลที่เลี้ยงต้องกระตือรือร้นใฝ่หาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาศักยภาพของตนเองให้เป็นแบบอย่างแก่นักศึกษาทั้งในด้านการปฏิบัติการพยาบาลตามแนวทางมาตรฐานกำหนดและด้านการสอน การนิเทศ ซึ่งสำเร็จโดยรวม และส่งผลให้เกิดคุณภาพการพยาบาลที่ดีและนักศึกษาพยาบาลเกิดการเรียนรู้ผ่านพยาบาลที่เลี้ยงทำให้เกิดความสามารถในการปฏิบัติงานสอดคล้องกับผลของการใช้รูปแบบพยาบาลที่เลี้ยงที่มีต่อความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพใหม่ในฐานะหัวหน้าทีมการพยาบาล โรงพยาบาลเมืองจะเข้จังหวัดจะเข้¹⁰ พบว่าความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพใหม่ในฐานะหัวหน้าทีมการพยาบาลโดยรวมและแต่ละด้าน ภายหลังจากทดลองใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยงสัปดาห์ที่ 1 สูงกว่าก่อนได้รับการทดลองใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและภายหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4 สูงกว่าภายหลังได้รับการทดลองสัปดาห์ที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สำหรับการทำงานเป็นทีมของวิชาชีพพยาบาล สภาการพยาบาลได้กำหนดให้เป็นสมรรถนะของพยาบาล

วิชาชีพที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2552 สมรรถนะที่ 4 สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ การจัดการและการพัฒนาคุณภาพ จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีมตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยง ในรายวิชาการบริหารการพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลมหาสารคาม พบว่า ภาวะผู้นำของนักศึกษาพยาบาลภายหลังจากการฝึกปฏิบัติงานวิชาการบริหารการพยาบาลโดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาพยาบาลภายหลังจากการฝึกปฏิบัติงานวิชาการบริหารการพยาบาล โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก¹¹

ความสุขของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในวัยรุ่นตอนปลายที่กำลังเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น เป็นวัยที่ยังต้องการความสนุกสนานในชีวิต แต่นักศึกษาเป็นกลุ่มที่ต้องเรียนหนักทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเนื่องจากเป็นวิชาชีพที่ต้องดูแลชีวิตมนุษย์ในการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลบนหอผู้ป่วย นักศึกษาต้องมีความรับผิดชอบอย่างมากในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยและประชาชนทำให้เกิดความเครียดได้ และอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้ความสุขของนักศึกษาลดลงได้ในการศึกษาเรื่องความสุขของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง จำนวน 636 ราย พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความสุขต่ำที่สุด ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเรียน การสอนที่หนักทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

จิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติงานรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาลโดยใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยง พบว่าด้านจิตบริการ มีความ

แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การจัดการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี เน้นผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพที่เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน มีการกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิต “บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” การดูแลอย่างเอื้ออาทรด้วยหัวใจของความเป็นมนุษย์จึงเป็นลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพที่ผู้รับบริการทุกคนคาดหวัง และเป็นกระบวนการที่ช่วยให้พยาบาลได้เห็นคุณค่าของงานและชีวิต นอกจากนี้วิทยาลัยยังมีการอบรมศักยภาพอาจารย์ที่เลี้ยงทุกปีการศึกษาเพื่อสอดแทรกอัตลักษณ์บัณฑิตที่เน้นจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สอดคล้องกับศึกษาวิจัยประสบการณ์การทำงานของพยาบาลที่เลี้ยงในโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า บทบาทพยาบาลที่เลี้ยงได้แก่ สอนงาน ให้คำปรึกษา ติดตามการทำงาน เป็นแบบอย่างที่ดีและประเมินผล และเปิดโอกาสให้พยาบาลจบใหม่ได้แสดงความรู้สึกความคับข้องใจ โดยพยาบาลที่เลี้ยงรับฟังอย่างตั้งใจ แสดงความเห็นอกเห็นใจและให้กำลังใจ พยาบาลจบใหม่ ในด้านการติดตามการทำงาน สำหรับการแสดงบทบาทการสอนนั้นเป็นการมุ่งเน้น ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ และเกิดทักษะในการประยุกต์ทฤษฎีสู่การปฏิบัติต่อผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม¹²

สรุป

ผลของการใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยงต่อภาวะผู้นำการทำงานเป็นทีม ความสุข และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยงและส่งเสริมให้พยาบาลที่เลี้ยงมีการพัฒนาตนเอง พัฒนางานและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ผลของการใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยงต่อภาวะผู้นำการทำงานเป็นทีม และจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ของนักศึกษาพยาบาลในรายวิชาปฏิบัติการบริหารการพยาบาล หลังการฝึกปฏิบัติงานสูงกว่าก่อนการฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สำหรับด้านความสุขควรมีการพัฒนาทางด้านจิตใจ เพื่อลดภาวะวิตกกังวลและภาวะเครียด

2. จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าผลการประเมินด้านต่างๆ อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นมุมมองด้านเดียวของนักศึกษา ดังนั้นควรมีการศึกษาการรับรู้ประโยชน์ของการใช้ระบบพยาบาลที่เลี้ยงจากมุมมองของพยาบาลที่เลี้ยงและบุคคลอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี ที่สนับสนุนทุนวิจัย และนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 4 รุ่นที่ 21 ที่เป็นอาสาสมัครวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. Thai Nursing and Midwifery Council. The competency of registered nurses in Bachelor's Degree of Nursing. [Internet]. 2009 [cited 2015 Nov 16]. Available from <http://netra.lpru.ac.th/~phaitoon/competency/pronerve2.pdf>. (in Thai).
2. Thongsom P. The development of indicators of happiness in learning of students in nursing science undergraduate programs under The Ministry of Public

- Health. *Journal of Nursing and Education*. 2011;4: 88-111. (in Thai).
3. Kittisuksatit S, Chamchan C, Thungcholapit K, Holamyong J. Quality of life in workplace and happiness. Bangkok: Dhumada Publishing; 2012. (in Thai).
4. Kittiraktrakul S. Developing a network model: Humanized health care among nursing colleges under the Praboromarajanok Institute, Thailand. *Journal of Nursing Division*. 2011;38:17-30. (in Thai).
5. Sricamsuk SA, Wiphaporn S, Voraharn W, Senarak W. Happiness of undergraduate nursing students, Faculty of Nursing, Khon Kaen University. *Journal of Nursing Science and Health*. 2011;34:70-9. (in Thai).
6. Bennis W. Leadership assessment instrument. Natural Resource Conservation Service Social Science Team, Technical note 6.1. New York: Harper & Row; 2003.
7. Nantsupawat R, Wichaikhum O. Leadership competency among nursing students in the master program Faculty of Nursing, ChiangMai University. *Nursing Journal*. 2005;35:48-58. (in Thai).
8. Suebsangad A. The effect of group process on team performance of nursing personnel. [Thesis]. Bangkok: Chulalongkorn University; 1997. (in Thai).
9. Mongkol A. Developing and mental health indicators among Thai (Version 2007). Bangkok: Agricultural Cooperative Printing Demonstrations of Thai; 2009. (in Thai).
10. Tiangjaroen P. The effect of using nurse mentorship pattern on new professional nurses' team leader performance, Chachoengsao hospital, Chachoengsao province. [Thesis]. Chonburi: Burapha University; 2011. (in Thai).
11. Kraichan S, Naulkaew T, Yowhaphui P, Suriya N. The leadership and teamwork as perceived by nursing student of nurse preceptor of nursing administration practicum, Srimahasarakham College of Nursing. *Journal of Nurses Association of Thailand, Northeastern Division*. 2013;31:169-76. (in Thai).
12. Prousoontorn M, Oumtanee A. Experiences of mentorship of professional nurses in a government university hospital. *Thai Journal of Nursing Council*. 2009;24:56-69. (in Thai).